

Cuprins

Cuvânt-înainte	XV
Listă de abrevieri	XVII
Capitolul I. Instituții politice	1
Secțiunea 1. Explicații introductive.....	1
§1. Considerații generale privind noțiunea de „instituții”	1
1.1. Accepțiunea comună a noțiunii de „instituții”	1
1.2. Clasificarea instituțiilor	2
1.3. Accepțiunea juridică a noțiunii de „instituții”	3
§2. Noțiunea de „instituții politice”	4
Secțiunea a 2-a. Relația dintre „instituțiile politice” și „instituțiile juridice”	6
Secțiunea a 3-a. Importanța analizei instituțiilor politice	7
Capitolul II. Teoria puterii	10
Secțiunea 1. Organizarea statală a puterii.....	10
§1. Noțiunea de putere de stat.....	10
§2. Relația popor – stat.....	12
§3. Relația stat – putere de stat – putere politică	12
§4. Puterea politică și puterea de stat.....	13
Secțiunea a 2-a. Legitimitatea puterii de stat.....	13
§1. Teorii teocratice.....	13
1.1. Teoria dreptului divin supranatural	13
1.2. Teoria dreptului divin providențial.....	13
§2. Teorii democratice	14
2.1. Teoria suveranității populare.....	14
2.2. Teoria suveranității naționale	14
Secțiunea a 3-a. Trăsăturile generale ale puterii de stat.....	15
Secțiunea a 4-a. Teoria separației puterilor	15
§1. Apariție.....	15
§2. Conținut	16
§3. Criticile teoriei separației puterilor	17
Secțiunea a 5-a. Reglementarea principiului separației puterilor în constituțiile actuale ale statelor	18
Capitolul III. Partidele politice în sistemul constituțional	22
Secțiunea 1. Apariția și evoluția partidelor politice.....	22
Secțiunea a 2-a. Conceptul de partid politic	24
§1. Definiții propriu-zise.....	25
§2. Definiții sintagme.....	25
§3. Definiții formulate de actele normative.....	26
§4. Noțiuni conexe celei de „partid politic”	27
Secțiunea a 3-a. Partidele politice ca asociații.....	27

Secțiunea a 4-a. Partidele politice ca subiecte de drept	28
§1. Subiecte de drept public	28
§2. Subiecte de drept constituțional	28
Secțiunea a 5-a. Compoziția partidelor politice	29
Secțiunea a 6-a. Scopul partidelor politice	29
Secțiunea a 7-a. Rolul partidelor politice	32
Secțiunea a 8-a. Clasificarea partidelor politice	33
§1. Criteriul apartenenței membrilor la o anumită credință, ideal sau interes	33
§2. Criteriul căilor folosite pentru rezolvarea marilor probleme politice	34
§3. Criteriul compoziției partidelor	35
§4. Criteriul disciplinei votului membrilor de partid	36
§5. Criteriul originii partidelor	36
Secțiunea a 9-a. Pluralism politic și pluripartidism	36
§1. Pluralism politic	36
§2. Pluripartidism	37
§3. Bipartidism	38
§4. Partid dominant	38
Secțiunea a 10-a. Partidele politice în România	39
§1. Istoric	39
§2. Actualitate	39
Secțiunea a 11-a. Finanțarea partidelor politice	40
§1. Finanțarea publică (guvernamentală)	41
1.1. Finanțarea publică directă	41
1.2. Finanțarea publică indirectă	43
§2. Finanțarea privată (neguvernamentală)	44
§3. Controlul finanțării	46
Secțiunea a 12-a. Partidele politice la nivelul Uniunii Europene	47
Capitolul IV. Teoria statului (Concept, apariția statului, legitimitatea, funcțiile și elementele statului)	52
Secțiunea 1. Diverse abordări în definirea conceptului de stat	52
§1. Abordarea teologică	52
§2. Abordarea filozofică	53
2.1. Teoria patriarhală	53
2.2. Teoriile contractualiste	53
2.3. Școala filozofică germană	55
2.4. Teoriile marxiste	55
§3. Abordarea sociologică	55
§4. Abordarea juridică	56
4.1. Statul, concept interdisciplinar	56
4.2. Statul ca subiect de drept	56
4.3. Statul ca persoană juridică	57
4.4. Statul ca ordine juridică	57
Secțiunea a 2-a. Definiția statului	58
Secțiunea a 3-a. Apariția statului modern. Etapele formării statului	60
§1. Formarea statului	60

§2. Statul absolutist	62
§3. Statul național	62
Secțiunea a 4-a. Esența și legitimitatea statului	63
§1. Esența statului	63
§2. Statul ca instrument de dominare	63
§3. Conceptul de legitimitate a statului	64
§4. Originea puterii de stat	64
§5. Justificarea autorității statului	65
Secțiunea a 5-a. Funcțiile statului	65
§1. Concept	65
§2. Clasificarea funcțiilor statului	66
Secțiunea a 6-a. Elementele statului	67
§1. Teritoriul	67
§2. Populația	68
§3. Suveranitatea	68
3.1. Suveranitate a poporului	69
3.2. Suveranitate națională	70
3.3. Definiția suveranității	71
Capitolul V. Teoria statului (Forma de stat, caracterele statului român și organizarea lui administrativă)	74
Secțiunea 1. Forma de guvernământ	74
§1. Noțiune	75
§2. Monarhia	76
2.1. Monarhia absolută	76
2.2. Monarhia constituțională	76
2.3. Monarhia parlamentară dualistă	77
2.4. Monarhia contemporană	77
§3. Republica	77
3.1. Republica parlamentară	77
3.2. Republica prezidențială	77
Secțiunea a 2-a. Structura de stat	78
§1. Noțiune	78
§2. Statul unitar	78
§3. Statul federal	79
§4. Asociațiile de state	80
4.1. Uniunile personale	80
4.2. Uniunile reale	80
4.3. Confederațiile de state	80
Secțiunea a 3-a. Caracterele statului român	81
§1. Stat național	81
§2. Stat unitar și indivizibil	82
§3. Stat suveran și independent	83
§4. Stat de drept	83
§5. Stat democratic și social	85
Secțiunea a 4-a. Organizarea administrativă a teritoriului României	86

§1. Noțiuni	86
§2. Unitățile administrativ-teritoriale ale României	86
2.1. Comuna	87
2.2. Orașul	87
2.3. Județul	87
Capitolul VI. Sistemul electoral.....	91
Secțiunea 1. Drepturile electorale.....	91
Secțiunea a 2-a. Dreptul de vot.....	92
§1. Scurt istoric.....	92
§2. Situația actuală	93
§3. Regimul juridic al dreptului de vot. Trăsăturile votului.....	96
Secțiunea a 3-a. Dreptul de a fi ales	99
§1. Scurt istoric.....	100
§2. Beneficiarii dreptului de a fi ales. Regim juridic.....	101
Secțiunea a 4-a. Dreptul de a fi ales în Parlamentul European.....	104
§1. Condițiile aderării României la Uniunea Europeană	104
§2. Terminologie. Natura juridică a drepturilor electorale la nivelul Uniunii Europene.....	105
§3. Dreptul de a alege membrii Parlamentului European	106
§4. Dreptul de a fi ales membru al Parlamentului European	108
§5. Incompatibilități ale mandatului de parlamentar european.....	109
Secțiunea a 5-a. Tipuri de sisteme electorale	110
§1. Sistemul majoritar	111
1.1. Scrutinul uninominal în unul sau două tururi	111
1.2. Scrutinul de listă în unul sau două tururi.....	113
§2. Sistemul reprezentării proporționale.....	115
§3. Sisteme mixte	116
3.1. Sistemul înrudirilor.....	116
3.2. Sistemul prin compensare	116
3.3. Sistemul german al buletinului dublu.....	116
Secțiunea a 6-a. Organizarea și desfășurarea alegerilor în România.....	117
§1. Cadrul legal	117
§2. Stabilirea datei alegerilor	118
§3. Stabilirea numărului, delimitarea și numerotarea circumscripțiilor electorale	118
§4. Întocmirea listelor electorale și a registrului electoral.....	119
§5. Constituirea birourilor și a oficiilor electorale.....	119
§6. Constituirea secțiilor de votare	121
§7. Propunerea candidaturilor.....	122
§8. Întocmirea buletinelor și a ștampilelor de vot	123
§9. Campania electorală.....	125
§10. Desfășurarea votării	125
§11. Stabilirea rezultatelor votării și atribuirea mandatelor	127
11.1. Stabilirea rezultatelor votării	127
11.2. Atribuirea mandatelor.....	128

Capitolul VII. Referendumul.....	134
Secțiunea 1. Noțiune.....	134
Secțiunea a 2-a. Tipuri de referendum.....	135
Secțiunea a 3-a. Regimul juridic al referendumului în România.....	138
Secțiunea a 4-a. Procedura organizării referendumului în România	142
§1. Procedura referendumului consultativ la nivel național.....	142
§2. Procedura referendumului pentru revizuirea Constituției	145
§3. Procedura referendumului pentru demiterea Președintelui României.....	145
§4. Procedura organizării referendumului local	146
Secțiunea a 5-a. Natura juridică a decretului de stabilire a referendumului național consultativ în România	149
Secțiunea a 6-a. Consecințele organizării unui referendum național consultativ	150
Capitolul VIII. Parlamentul (Apariție, competențe, structură)	154
Secțiunea 1. Apariția Parlamentului	154
Secțiunea a 2-a. Principiile parlamentarismului	155
§1. Principiul suveranității naționale	155
§2. Principiul autonomiei Parlamentului	155
§3. Principiul reprezentativității.....	156
Secțiunea a 3-a. Competențele Parlamentului	156
§1. Precizări generale	156
§2. Competența de legiferare	158
§3. Competența de stabilire a direcțiilor statale și juridice principale ale activității sociale, politice, economice și culturale	158
§4. Competența de alegere, formare, numire, avizare sau revocare a unor autorități statale.....	158
§5. Competența de control parlamentar.....	159
5.1. Controlul prin întrebări și interpelări.....	160
5.2. Controlul prin moțiuni.....	160
5.3. Controlul prin comisii parlamentare.....	160
5.4. Controlul prin dări de seamă, rapoarte, mesaje și programe.....	160
5.5. Controlul prin rezolvarea petițiilor cetățenilor	161
5.6. Controlul prin intermediul Avocatului Poporului (Ombudsman-ului)	161
5.7. Controlul prin dreptul parlamentarilor de a cere informații sau lămuriri necesare.....	161
§6. Competența de conducere în politica externă.....	162
§7. Competența de organizare internă	162
7.1. Parlamentul își stabilește propriul regulament de organizare și funcționare.....	162
7.2. Parlamentul își adoptă propriul buget.....	162
7.3. Parlamentul își reglementează propriul statut	163
7.4. Parlamentul își stabilește propriile organe de conducere	163
Secțiunea a 4-a. Structura Parlamentului.....	163
Secțiunea a 5-a. Monocameralism sau bicameralism?	166

Capitolul IX. Parlamentul (Organizare, funcționare, statut, dizolvare)	172
Secțiunea 1. Structurile de lucru ale Parlamentului.....	172
§1. Precizări generale	172
§2. Grupurile politice parlamentare	173
§3. Birourile.....	174
§4. Comisiile parlamentare	175
Secțiunea a 2-a. Modalitatea de lucru a Parlamentului.....	175
Secțiunea a 3-a. Funcționarea Parlamentului	177
§1. Mandatul Parlamentului.....	177
§2. Sesiunea.....	177
§3. Ședințele	178
Secțiunea a 4-a. Statutul deputaților și al senatorilor	178
§1. Mandatul parlamentarului.....	179
§2. Incompatibilități și imunități	179
2.1. Incompatibilități	179
2.2. Imunitatea	180
Secțiunea a 5-a. Dizolvarea Parlamentului.....	185
§1. Dizolvarea Parlamentului este o sancțiune?	185
§2. Cine poate dizolva Parlamentul	186
§3. Actul de dizolvare a Parlamentului.....	188
§4. Când nu poate fi dizolvat Parlamentul	189
Capitolul X. Parlamentul (Actele Parlamentului)	194
Secțiunea 1. Actele Parlamentului.....	194
§1. Legile.....	195
§2. Moțiunile	195
§3. Hotărârile.....	196
Secțiunea a 2-a. Desfășurarea procesului legislativ.....	197
§1. Inițiativa legislativă.....	199
§2. Avizarea proiectului de lege sau a propunerii legislative.....	200
§3. Examinarea și avizarea proiectelor și a propunerilor legislative în cadrul comisiilor permanente	201
§4. Includerea proiectului de lege sau a propunerii legislative pe ordinea de zi a ședinței.....	204
§5. Dezbateră în plen.....	204
5.1. Dezbateră generală	205
5.2. Dezbateră pe texte	205
§6. Votarea legii	206
§7. Întoarcerea legii la prima Cameră sesizată	207
Capitolul XI. Puterea executivă.....	211
Secțiunea 1. Caracterizare generală.....	211
§1. Terminologie	211
§2. Rolul puterii executive	212
Secțiunea a 2-a. Structura puterii executive	214
§1. Executivul monocefal	214
§2. Executivul bicefal.....	215

§3. Structura puterii executive în România	215
Secțiunea a 3-a. Componenta puterii executive.....	216
§1. Caracterizare generală.....	216
§2. Componenta puterii executive în România	218
Secțiunea a 4-a. Guvernul României.....	218
§1. Procedura numirii.....	218
§2. Mandat.....	221
§3. Organizare și funcționare.....	222
§4. Statutul membrilor	223
§5. Actele Guvernului	224
5.1. Ordonanțele	224
5.2. Ordonanțele de urgență.....	225
5.3. Distincția dintre ordonanțe și ordonanțe de urgență	225
5.4. Hotărârile.....	226
Secțiunea a 5-a. Delegarea legislativă	227
§1. Caracterizare generală.....	227
§2. Delegarea legislativă în România	227
2.1. Specificul ordonanțelor și al ordonanțelor de urgență emise de Guvern pe calea delegării legislative.....	230
2.2. Angajarea răspunderii Guvernului	231
Secțiunea a 6-a. Răspunderea membrilor Guvernului	235
§1. Răspunderea politică.....	235
§2. Răspunderea juridică.....	236
Capitolul XII. Șeful de stat	244
Secțiunea 1. Caracterizarea instituției șefului de stat	244
§1. Caracterizare generală.....	244
§2. Evoluția instituției șefului de stat în România.....	245
Secțiunea a 2-a. Desemnarea șefului de stat.....	247
§1. Procedura desemnării.....	247
§2. Desemnarea Președintelui României.....	250
Secțiunea a 3-a. Mandatul șefului de stat	250
§1. Caracterizare generală.....	250
§2. Mandatul Președintelui României	251
Secțiunea a 4-a. Funcțiile și atribuțiile șefului de stat	254
§1. Funcțiile șefului de stat	254
1.1. Funcția de reprezentare.....	254
1.2. Funcția de garant al independenței naționale și al integrității teritoriale a țării	254
§2. Atribuțiile șefului de stat	255
§3. Funcțiile Președintelui României.....	255
3.1. Reprezentarea statului	255
3.2. Garantarea independenței naționale, a unității și a integrității teritoriale a țării	256
3.3. Mediarea între puterile statului și între stat și societate pentru a veghea la respectarea Constituției și la buna funcționare a autorităților publice	257

3.4. Garantarea îndeplinirii obligațiilor asumate de România față de Uniunea Europeană	259
§4. Atribuțiile Președintelui României	260
4.1. Atribuții în raporturile cu Parlamentul	260
4.2. Atribuții în raporturile cu Autoritatea judecătorească	262
4.3. Atribuții în raporturile cu Guvernul.....	263
4.4. Atribuții în raporturile cu Curtea Constituțională.....	264
4.5. Atribuții în raporturile cu structuri statale din domeniul apărării și securității țării.....	264
4.6. Alte atribuții	265
Secțiunea a 5-a. Actele șefului de stat	265
§1. Caracterizare generală.....	265
§2. Actele Președintelui României.....	265
2.1. Decretul	265
2.2. Mesajul	268
Secțiunea a 6-a. Răspunderea șefului de stat.....	270
§1. Caracterizare generală.....	270
§2. Răspunderea Președintelui României.....	272
2.1. Imunitatea Președintelui României.....	272
2.2. Răspunderea politică	272
2.3. Răspunderea penală.....	274
Capitolul XIII. Curtea Constituțională a României	281
Secțiunea 1. Scurt istoric	281
Secțiunea a 2-a. Scop.....	284
Secțiunea a 3-a. Judecătoria Curții Constituționale	285
§1. Numărul judecătorilor și condițiile de acces la funcție	285
§2. Numirea judecătorilor	287
§3. Mandatul judecătorilor.....	287
§4. Incompatibilități	288
§5. Răspunderea judecătorilor	288
§6. Imunitatea judecătorilor	288
§7. Independența și inamovibilitatea judecătorilor	288
Secțiunea a 4-a. Organizarea Curții Constituționale.....	289
§1. Președintele Curții Constituționale	289
§2. Plenul Curții Constituționale.....	289
§3. Magistratii asistenți ai Curții Constituționale	289
Secțiunea a 5-a. Atribuțiile Curții Constituționale	290
§1. Modalitățile de acces la Curtea Constituțională	290
1.1. Controlul actelor juridice.....	290
1.2. Controlul faptelor juridice	291
§2. Obiecția de neconstituționalitate.....	291
§3. Excepția de neconstituționalitate	292
§4. Alte atribuții ale Curții Constituționale	293
4.1. Controlul constituționalității tratatelor sau al altor acorduri internaționale.....	293

4.2. Controlul constituționalității regulamentelor Parlamentului.....	293
4.3. Controlul constituționalității inițiativelor de revizuire a Constituției.....	293
4.4. Controlul constituționalității inițiativelor legislative populare.....	293
4.5. Controlul Hotărârilor Camerelor Parlamentului.....	294
4.6. Controlul criteriilor constituționale pentru accesul în funcție, exercitarea și îndeplinirea atribuțiilor de Președinte al României.....	294
4.7. Controlul respectării procedurii de organizare și desfășurare a referendumului și confirmarea rezultatului acestuia	295
4.8. Controlul constituționalității activității partidelor politice	295
4.9. Soluționarea conflictelor juridice de natură constituțională dintre autoritățile publice	295
Secțiunea a 6-a. Procedura în fața Curții Constituționale.....	297
§1. Reguli generale.....	297
§2. Reguli speciale	297
Secțiunea a 7-a. Actele Curții Constituționale.....	299
Capitolul XIV. Autoritatea judecătorească.....	304
Secțiunea 1. Organele autorității judecătorești	304
§1. Instanțele judecătorești.....	304
§2. Ministerul Public	306
§3. Consiliul Superior al Magistraturii	307
Secțiunea a 2-a. Puterea judecătorească	308
§1. Noțiunea de justiție.....	308
§2. Noțiunea de putere judecătorească	309
§3. Principiile pe baza cărora se realizează justiția	310
3.1. Principiul legalității	310
3.2. Principiul independenței justiției	311
3.3. Principiul accesului liber la justiție	312
3.4. Principiul unicității, imparțialității și egalității justiției pentru toate persoanele.....	313
3.5. Principiul dreptului la apărare	314
3.6. Principiul prezumției de nevinovăție.....	315
3.7. Principiul utilizării limbii oficiale și a limbii materne în justiție.....	316
3.8. Principiul justiției ca monopol de stat	317
3.9. Principiul publicității ședințelor de judecată	318
3.10. Principiul funcționării justiției pe criteriul ierarhiei	319
Secțiunea a 3-a. Raporturile juridice dintre autoritatea judecătorească și celelalte autorități publice.....	319
§1. Raporturile juridice cu Parlamentul	319
1.1. Raporturile puterii judecătorești cu Parlamentul	319
1.2. Raporturile Ministerului Public cu Parlamentul.....	320
1.3. Raporturile Consiliului Superior al Magistraturii cu Parlamentul.....	320
§2. Raporturile juridice cu Președintele României.....	320
2.1. Raporturile puterii judecătorești cu Președintele României	320
2.1.1. Numirea judecătorilor	320
2.1.2. Acordarea grațierii individuale	321

2.2. Raporturile Ministerului Public cu Președintele României.....	321
2.2.1. Numirea procurorilor	321
2.2.2. Numirea pe unele funcții de conducere ale parchetelor	322
2.3. Raporturile Consiliului Superior al Magistraturii cu Președintele României	322
§3. Raporturile juridice cu Guvernul	322
3.1. Raporturile puterii judecătorești cu Guvernul	322
3.2. Raporturile Ministerului Public cu Guvernul	322
3.3. Raporturile Consiliului Superior al Magistraturii cu Guvernul	323
Secțiunea a 4-a. Răspunderea magistraților.....	323
§1. Precizări generale	323
§2. Răspunderea civilă	324
§3. Răspunderea penală.....	324
§4. Răspunderea disciplinară	325